

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om de sociale konsekvenser af lovgivningen om den nye økonomiske styring (initiativudtalelse)

(2012/C 143/05)

Ordfører: **Gabriele BISCHOFF**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. juli 2011, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

"De sociale konsekvenser af lovgivningen om den nye økonomiske styring" (initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, som vedtog sin udtalelse den 25. januar 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 478. plenarforsamling den 22.-23. februar 2012, mødet den 22. februar, følgende udtalelse med 232 stemmer for, 8 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Europa skal tale med én stemme, handle hurtigere og mindre tøvende og gå efter de rigtige løsninger, hvis der skal findes et overbevisende svar på den alvorligste finansielle, økonomiske og tillidsmæssige krise i EU's historie.

1.2 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder regeringernes bestræbelser på at rette op på eurozonens medfødte skavanker og skabe forudsætninger for nye fælles regler om styring af økonomien i EU. Dette er nødvendigt, fordi de instrumenter og metoder, der er blevet anvendt hidtil, ikke har medført de ønskede resultater i form af reduktion af gæld og makroøkonomiske ubalancer. De nye regler for økonomisk styring i EU skal både tage hensyn til medlemsstaternes og deres folkevalgte parlamenters demokratiske rettigheder og arbejdsmarkedsparternes selvbestemmelse og ret til frie overenskomstforhandlinger.

1.3 Det er ganske vist den økonomiske politik, der er det primære sigte for styringen, men denne kommer frem for alt til at påvirke de sociale systemer pga. truslen om, at medlemsstaterne i kraft af (halv-)automatiske sanktioner vil blive tvunget til at gennemføre bestemte reformer. EØSU anbefaler en intelligent og bæredygtig budgetkonsolidering, som sikrer, at der bliver foretaget de nødvendige sociale investeringer, således at sociale asymmetrier undgås.

1.4 Visse af de allerede gennemførte eller planlagte spareforanstaltninger vil få negative konsekvenser f.eks. for borgere eller virksomheder, når sociale ydelser eller arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger til gavn for udsatte grupper reduceres, og den nødvendige sociale infrastruktur f.eks. til børnepasning eller uddannelse afskaffes. Dette kommer til at påvirke adgangen til tjenesteydelserne og ydelseernes kvalitet negativt, hvilket igen i alvorlig grad vil påvirke de udsatte gruppers livskvalitet.

1.5 EØSU gør opmærksom på den indbyggede konflikt mellem målsætningerne i Europa 2020-strategien og den økonomiske styring. Gennemførelsen af det europæiske halvår og pakken på de seks lovforslag (*Sixpack*) må ikke medføre, at målsætningerne f.eks. om reduktion af fattigdommen i Europa

som led i Europa 2020-strategien undergraves, og det bør for alle foranstaltningers vedkommende undersøges, om de øger fattigdommen.

1.6 EØSU bekræfter, at der er et stærkt behov for at vurdere de sociale konsekvenser af de nye bestemmelser om økonomisk styring og opfordrer navnlig til:

- 1) en social "investeringspakt";
- 2) rettidig og omfattende inddragelse i alle foranstaltninger af repræsentative civilsamfundsorganisationer, især arbejdsmarkedets parter på grund af deres specifikke opgaver og beføjelser;
- 3) indkaldelse af et konvent med det formål at finde et koncept, der sikrer sociale fremskridt i forbindelse med de forestående traktatændringer;
- 4) en "social redningsfond" via ligeværdig *social governance*;
- 5) værn om og fremme af arbejdsmarkedsparternes ret til frie overenskomstforhandlinger;
- 6) nye indtægtskilder til konsolidering af de offentlige budgetter;
- 7) større effektivitet i og målrettethed i de offentlige udgifter og øget bekæmpelse af skatteunddragelse.

2. Et nyt regelsæt til overvindelse af krisen

2.1 Lissabontraktaten bekræftede EU's sociale dimension, knæsatte den sociale markedsøkonomi som målsætning, fastsatte retligt bindende sociale grundrettigheder og foreskrev, at alle EU-projekter og -initiativer skulle ledsages af sociale konsekvensanalyser. EØSU har længe understreget, at en social markedsøkonomi i EU skal kombinere konkurrencedygtighed med social retfærdighed. En dynamisk økonomi og sociale fremskridt står ikke i noget modsætningsforhold til hinanden, men går tværtimod hånd i hånd⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EØSU-udtalelse om Den nye sociale dagsorden, EUT C 182 af 4.8.2009, s. 65.

2.2 Udvalget har udtrykt glæde over, at EU med sin nye Europa 2020-strategi er blevet enig om at skabe intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.

2.3 I mellemtiden er EU havnet i den værste krise, siden Unionen blev oprettet. Finanskrisen har i mange lande udviklet sig til en dyb økonomisk, gældsmæssig og social krise. Derudover er de europæiske institutioner mere eller mindre handlingslammede, og tilliden til dem er dalet. Europa skal tale med én stemme, handle hurtigere og mindre tøvende og gå efter de rigtige løsninger.

2.3.1 Det er spareprogrammer og redningsfonde, der er i fokus, mens de nødvendige foranstaltninger til bedre økonomisk styring (*economic governance*) og mere vækst er usammenhængende og lidet transparente, og debatten om argumenterne for og imod dybere integration udebliver.

2.3.2 Der gives i stigende grad udtryk for betænkelighed ved, at tillidskrisen kan udvikle sig til en krise for demokratiet, navnlig under indtryk af frygten for sanktioner. EØSU understreger, at de direkte valgte, nationale parlamenter i overensstemmelse med deres beføjelser og ansvarsområder frit kunne bestemme over budgetter og regeringernes sammensætning.

2.3.3 EØSU har allerede i flere udtalelser understreget, at den nuværende krise i særlig grad har sat EU-samarbejdet på en alvorlig prøve. De økonomiske stramninger skaber social uro i mange lande og fremmer antieuropæiske og/eller nationalistiske strømninger.

2.4 EU og de nationale regeringer har reageret med kraftige spareprogrammer på den såkaldte gældskrise, der bl.a. er opstået pga. den massive deregulering af finansmarkederne og som følge af finanskrisen gennem de seneste år, og har på den måde forsøgt at berolige de finansielle markeder. Udvalget har ved flere lejligheder udtrykt glæde over, at Kommissionen trods megen modstand har valgt at fremlægge forslag om en afgift på finansielle transaktioner og om stabilitetsobligationer⁽²⁾.

2.5 Samtidig er der blevet gjort bestræbelser på at rette op på eurozonens medfødte skavanker og skabe forudsætninger for nye fælles regler om styring af økonomien i EU. Sigtet er at opnå en bedre koordinering af den økonomiske politik, stram budgetpolitik og -kontrol samt forbedring af konkurrenceevnen⁽³⁾. I efteråret 2011 gav Europa-Parlamentet sin tilslutning til fem forordninger og et direktiv om en reform af den økonomiske styring i EU (*Sixpack*).

⁽²⁾ EØSU-udtalelser om Afgift på finansielle transaktioner EUT C 44 af 11.2.2011, s. 81, og om Årlig vækstundersøgelse EUT C 132 af 3.5.2011, s. 26.

⁽³⁾ Jf. opregningen i EØSU's udtalelse om den årlige vækstundersøgelse, EUT C 132 af 3.5.2011, s. 26.

2.5.1 De seks retsakter om den økonomiske styring hviler på tre søjler:

— Styrkelse af den eksisterende stabilitets- og vækstpakke: I proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud indføres der supplerende, væsentligt skærpede regler om budgetkonsolidering og begrænsning af den statslige gældsætning, der forpligter medlemsstaterne til uafhængigt af konjunkturerne inden for de næste 20 år at reducere statsgælden til den i Maastricht-traktaten fastsatte grænse på 60 % af BNP. Foranstaltningen er procyklisk og er potentielt til fare for vækst og beskæftigelse.

— Indførelse af en "procedure i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer". Der er tale om en helt ny metode på EU-niveau, der skal sikre, at ubalancer, der kan være til fare for den fælles valutas stabilitet, opdages og korrigeres.

— Gennemførelse af stabilitetspagten og "proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer" i kraft af sanktioner, der virkelig kan mærkes: EU-henstillinger om optimering af politiske beslutninger på nationalt niveau har allerede eksisteret siden undertegnelsen af Maastricht-traktaten. Som noget helt nyt skal disse henstillinger for eurozonelandenes vedkommende nu imidlertid kunne ledsages af sanktioner, der i vid udstrækning er automatiske. Dette skal ske i kraft af såkaldt omvendt flertalsafstemning, der er tvivlsom i hvert fald i det omfang, at der er tale om en fuldstændig ny procedure, der ikke hidtil har hjemmel i traktaten. Simpelt udtrykt betyder dette, at Kommissionens forslag om at pålægge medlemsstater, der ikke følger Kommissionens henstillinger, en bøde svarende til 0,1 til 0,2 % af BNP, vedtages, medmindre Rådets finansministre nedstemmer forslaget med kvalificeret flertal inden for en frist på ti dage. På den måde gøres sanktionsproceduren i vid udstrækning automatisk, og medlemsstaterne tvinges til alvorligt at overveje de politiske henstillinger.

2.5.2 Den 23. november 2011 supplerede Kommissionen pakken med de seks retsakter med to nye forordninger, nemlig én om styrket overvågning af medlemsstater, hvis finansielle stabilitet er i alvorlig fare, og én om kontrol med og indgreb i medlemsstaternes finanslovsforslag. Den første udvider, styrker og uddyber de landespecifikke henstillinger over for stater, der er omfattet af et makroøkonomisk tilpasningsprogram. Manglende overholdelse af henstillingerne medfører indfrysning af udbetaling af bevillinger fra EU's struktur- og socialfonde. Den anden giver Kommissionen vidtrækkende beføjelser til at overvåge de nationale budgetprocedurer, samtidig med at medlemsstaterne forpligtes til at indføre bindende regler om budgetunderskuddenes størrelse. Begge forordninger øger det gensidige pres og de indbyggede procykliske effekter med de velkendte resultater til følge.

2.5.3 Det såkaldte europæiske halvår, der løber over seks måneder, er indført med det formål at undgå modstridende budgetpolitiske krav fra medlemsstaterne og overvåge gennemførelsen af Europa 2020-strategiens målsætninger. Derved skal

det sikres, at medlemsstaterne rent faktisk tager rettidigt hensyn til EU's overordnede mål i deres budgetplanlægning, dvs. før afstemningen i det nationale parlament om det efterfølgende års budget. Det er ganske vist den økonomiske politik, der er det primære sigte for styringen, men denne kommer frem for alt til at påvirke de sociale systemer pga. truslen om, at medlemsstaterne i kraft af (halv-)automatiske sanktioner vil blive tvunget til at gennemføre bestemte reformer af de pågældende systemer.

3. Sociale følger af de nye regler

3.1 Den finansielle og økonomiske krise har nu været i fire år, og forværringen af de økonomiske og beskæftigelsesmæssige udsigter i Europa fortsætter. 23 mio. mennesker står uden arbejde, og iflg. de nyeste tal⁽⁴⁾ var ledigheden i september 2011 9,7 % i de 27 medlemsstater og 10,2 % i eurozonen, hvilket udgjorde en stigning i forhold til året før. Fra 2008 til 2011 steg ungdomsarbejdsløsheden fra 15,5 % til 21,4 %, og andelen af befolkningen uden for arbejdsmarkedet fra 55,6 % til 56,9 %. I Grækenland og Spanien er næsten hver anden ung arbejdsløs⁽⁵⁾. Det vil sige, at mere end fem mio. unge er uden arbejde eller står uden for uddannelsessystemet. Den fremgang i antallet af beskæftigede på 1,5 mio., der blev registreret frem til midten af 2011, har ikke kunnet udligne det massive tab af 6 mio. arbejdspladser under krisen. Væksten i beskæftigelsen skyldes hovedsagelig tidsbegrænset ansættelse og deltidsarbejde.

3.2 Tallene for den forventede økonomiske vækst er i lyset heraf blevet korrigeret i stærkt nedadgående retning, og i den for nyligt offentliggjorte efterårsprognose 2011-2013 fastslog Kommissionen, at "opsvinget i EU er standset", og at "arbejdsløsheden forventes at forblive på det aktuelle høje niveau"⁽⁶⁾.

3.3 Den globale bankkrise i årene 2007-2009 gik glidende over i den nuværende statsgældskrise, idet staterne afsatte betydelige midler til redning af bankerne og til statsgarantier for at holde valutasystemet kørende. Derved steg den gennemsnitlige gæld fra 60 % til 80 % af BNP, hvorved spillerummet for de automatiske stabilisatorer og andre anticykliske foranstaltninger blev indskrænket betydeligt. Det betyder, at det er beskæftigelses- og socialpolitikken, der bliver pålagt hovedbyrden ved tilpasningen. Det går som en rød tråd gennem EU's politiske initiativer, at det er lønningerne, der må holde for som primært tilpasningsinstrument, nærmere bestemt via lønnedskæringer og løndeflation.

3.4 EØSU mener, at denne udvikling indebærer betydelige farer både for en grundlæggende sund økonomisk udvikling og for den sociale sammenhængskraft i Europa. Som Udvalget for Social Beskyttelse har understøttet i sin rapport om den økonomiske krises sociale effekter, får de allerede gennemførte

eller planlagte spareforanstaltninger følger for den sociale inklusion, idet ydelser og tilbud til udsatte grupper, f.eks. handicappede, skæres væk. Dette vil påvirke adgangen til de offentlige tjenesteydelser og deres kvalitet negativt, med negative følger for befolkningen og virksomhederne⁽⁷⁾. De høje renter gør det nærmest umuligt for medlemsstaterne at nedbringe budgetunderskuddet og statens gældsætning. Eksempelvis har Grækenland siden foråret 2011 kunnet registrere et overskud på den primære balance i statens finanser, men alligevel bliver underskuddet ved med at stige med uformindsket styrke pga. den uholdbare rentebyrde.

3.5 Spareforanstaltninger, der bringer netop de sociale investeringer i fare, vil forstærke den nedadgående spiral. Eftersom der ikke er udsigt til nye vækstmuligheder, får nedskæringerne samtidig negative effekter på indtægtsiden og medfører f.eks. dalende skatteindtægter og stigende udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse. Der er risiko for stigende budgetunderskud, hvilket muligvis kan få katastrofale følger på de finansielle markeder, der holder nøje øje med tendenserne i samtlige medlemsstater.

3.5.1 Derudover kan spareforanstaltninger, der bevirker en nedgang i efterspørgslen i en medlemsstat, udløse kædereaktioner i andre stater, der kan sætte gang i en nedadgående spiral i værdiskabelseskæden i hele det indre marked eller via samhandelen. Pga. de spareprogrammer, der samtidig er blevet taget hul på i flere medlemsstater, forværres vækstudsigterne yderligere, og det er muligt, at der på den måde opstår en ond cirkel af usikkerhed, bl.a. i forbindelse med investeringer i uddannelse og efteruddannelse, forskning og innovation, beskæftigelse og forbrug.

3.6 Udvalget mener, at det i forbindelse med tilrettelæggelsen og gennemførelsen af styringsforanstaltningerne i EU bør undersøges nøje, om og i hvilket omfang en eventuel negativ økonomisk udvikling i medlemsstaterne og regionerne også kunne hænge sammen med markedsforvridninger, økonomiske koncentrationsprocesser og store koncerners misbrug af en dominerende markedsstilling. Efter udvalgets opfattelse bør dette imødegås på alle niveauer, f.eks. i kraft af effektive, koordinerede skattepolitiske tiltag, og dette bør indgå i konsolideringsforanstaltningerne. Parallelt hermed bør SMV'ernes konkurrenceevne og den eksportorienterede industriproduktion styrkes. Dette bør ledsages af de nødvendige strukturelle foranstaltninger til sikring af vækst og beskæftigelse.

3.7 EØSU beklager, at samtlige politiske foranstaltninger i denne sammenhæng hviler på et asymmetrisk grundlag og er strukturelt ensidige: Af en skrivelse fra medlem af Kommissionen Olli Rehn fremgår det, at Kommissionen i forhold til ubalancerne inden for euroområdet ganske vist erkender de problemer, der kan opstå som følge af store betalingsbalanceunderskud, men at den betragter store overskud på de løbende

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF

⁽⁵⁾ Fælles rapport om beskæftigelsen 2011, KOM(2011) 815 endelig, s. 2 og s. 4.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=DA&guiLanguage=en>

⁽⁷⁾ Den fælles vurdering (2010) fra Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen af de sociale virkninger af den økonomiske krise og de politiske tiltag, s. 9-10.

poster som uproblematisk for den fælles valutas sammenhængskraft⁽⁸⁾. Den nye definition af konkurrencevilkårene indebærer, at det er de lande, der påtager sig gældsbyrder for at finansiere et underskud på betalingsbalancen, der har et problem, mens de lande, der genererer overskud, bestyrkes heri.

3.8 Ved fastsættelsen, af, hvad der i de forskellige økonomiske sektorer udgør en "makroøkonomisk uligevægt", definerer Kommissionen indikatorerne på en sådan måde, at en dynamisk lønudvikling straks påpeges og undersøges, hvorimod medlemsstater, der satser på lønstagnation, simpelthen forsvinder ud af fokus. Det overvejes ligeledes at gennemføre "relative sammenligninger", hvor udviklingen i enhedsløn-omkostningerne sammenlignes med hovedkonkurrenternes. Sådanne sammenligninger kan kortlægge stigende skel i konkurrenceevnen, men må ikke resultere i, at lønstigninger automatisk vurderes negativt og løntilbageholdenhed automatisk vurderes positivt. I stedet skal produktivitetsudviklingen anerkendes som en rettesnor for lønstigninger.

3.9 EØSU beklager navnlig, at medlemsstaterne har forpligtet sig til foranstaltninger og adfældsregler, der er uden for deres rækkevidde, og som de ikke selv har indflydelse på. I artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer nævnes en varslingsmekanisme, hvis centrale komponent udgøres af en resultattavle (et såkaldt *scoreboard*). Vha. resultattavlens indikatorer fastsættes både de nedre og øvre grænseværdier for interne og eksterne makroøkonomiske ubalancer, der, hvis de overskrides, udløser proceduren i forbindelse med en uforholdsmæssig ubalance. I indikatorerne indgår også enhedsløn-omkostningerne, på trods af at disse i hovedsagen er et resultat af frie overenskomstforhandlinger mellem arbejdsmarkedsparterne og ikke er omfattet af regeringens økonomiske politik.

3.10 Derfor mener EØSU, at arbejdsmarkedets parter, både i hele euroområdet og på nationalt niveau, bør inddrages i gennemførelsen af forordningen. Udvalget understreger, at der ikke må skabes tvivl om arbejdsmarkedsparternes frie forhandlingsret, uanset hvordan deres medvirken i gennemførelsen institutionaliseres, og at ILO's konventioner nr. 87 og 98 skal overholdes fuldstændigt. Endvidere bør Unionens generelle mål, herunder navnlig om sociale fremskridt og harmonisering i opadgående retning af EU's socialpolitik, indgå som en væsentlig bestanddel, ligesom der skal tages hensyn til de sociale grundrettigheder, der følger af artikel 52, stk. 1, i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

3.11 I økonomisk og socialt vanskelige tider præget af forandring er det vigtigt at inddrage de velgørende organisationer i de politiske processer og gennemførelsen af styrings- og konsolideringsforanstaltningerne. De yder et værdifuldt

bidrag til uddannelse, forebyggelse, beskæftigelse og social samhørighed baseret på respekt for menneskets værdighed og samfundsmæssig solidaritet.

4. Sociale følger af foranstaltningerne i medlemsstaterne

4.1 EØSU er særdeles bekymret over krisens sociale følger, der fremstår meget tydeligt i medlemsstaterne, og henstiller, at strukturreformerne tilrettelægges på en måde, der gavner vækst og beskæftigelse. At sikre og fremme lønmodtagerrettigheder og grundlæggende sociale rettigheder har en positiv effekt på den samlede økonomiske produktivitet. Principielt bør der sikres regeringerne handlekraft via tilstrækkelige skatteindtægter, og skattesvig bør bekæmpes.

4.1.1 Udvalget er bekymret over den stigende mangel på enighed på nationalt og regionalt plan. Den er en markant trussel mod integrationsprocessen, fordi den økonomiske og sociale samhørighed inden for Unionen for første gang er massivt aftagende. Tidligere var det kun midlertidigt i forbindelse med optagelse af nye medlemsstater, at uenighederne blev større.

4.2 Udvalget for Social Beskyttelse konkluderer i sin rapport med titlen "The Social Impact of the Crisis", at den sociale situation for store dele af befolkningens vedkommende, navnlig unge, midlertidigt beskæftigede og indvandrere, er blevet markant forværret pga. den finansielle og økonomiske krise, og at de arbejdsløse i alle medlemsstater er én af de grupper, der er mest fattigdomstruet⁽⁹⁾. Social uro og protester i lande som Grækenland, Spanien og i en lang række andre medlemsstater er konsekvensen.

4.3 Også den seneste Eurostat-undersøgelse fra 2011 viser, at EU-borgerne er bekymrede og konstaterer, at fattigdommen er voksende:

Et stort og stadig stigende flertal af borgerne i EU mener, at fattigdommen breder sig. Adspurgte, hvorvidt fattigdommen i de seneste tre år er tiltaget eller faldet, svarer 87 % af EU-borgerne, at den er tiltaget. Den opfattelse, at fattigdommen i de seneste tre år er steget, er langt mere udbredt end i efteråret 2010. Kun 22 % af borgerne i EU mener, at der gøres nok for at bekæmpe fattigdom⁽¹⁰⁾.

4.4 EØSU er dybt bekymret for, at EU splittes endnu mere pga. kriseforanstaltningernes sociale følger og som resultat heraf mister borgernes opbakning. EU skal tværtimod generobre borgernes tillid.

⁽⁸⁾ Skrivelse til Jan Vincent-Rostowski af 4. november 2011 om håndteringen af under- og overskud på de løbende poster i sammenhæng med proceduren i forbindelse med uforholdsmæssig ubalance.

⁽⁹⁾ Jf. "Ajourføring 2010 af den fælles vurdering fra Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen af de sociale virkninger af den økonomiske krise og de politiske tiltag", 26. november 2010 (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), s. 2.

⁽¹⁰⁾ Special Eurobarometer 377.

4.5 Udvalget mener, at alt bør sættes ind på at sikre, at spareforanstaltningerne ikke øger fattigdomsrisikoen. Der bør gennemføres en effektiv social konsekvensanalyse, der kan påvise, hvordan målsætningen om, at mindst 20 mio. mennesker i de kommende 10 år skal løftes ud af fattigdom og social eksklusion, kan opnås under de forandrede vilkår, og hvilke foranstaltninger dette kræver. Bagsiden ved den voksende fattigdom er stigende formuer og profitter, der fremmes af u hensigtsmæssige skatte- og afgiftsstrategier i nogle medlemsstater. Reglerne for styringen af Europas økonomi og gennemførelsen af det europæiske halvår må ikke må føre til øget fattigdom eller til, at målsætningen om at reducere fattigdommen som led i den overordnede Europa 2020-strategi må opgives.

5. Behovet for grundige sociale konsekvensanalyser

5.1 EØSU fremhævede i 2011, at den horisontale sociale klausul (EUF-traktatens artikel 9) er en væsentlig fornyelse, og at den er forpligtende for EU i forbindelse med gennemførelsen af Unionens politik⁽¹¹⁾.

5.2 Udvalget har i denne sammenhæng allerede peget på, at den horisontale sociale klausul skal anvendes på hovedområderne og den generelle struktur i EU's samfundsøkonomiske styring i det nye Europa 2020, som Det Europæiske Råd fastlagde i 2010⁽¹²⁾. Dette omfatter både det europæiske halvår, den såkaldte *Sixpack*, europluspagten og redningsfondene.

5.3 EØSU gentager, at kriseforanstaltningerne under ingen omstændigheder må medføre, at de rettigheder, der garanteres i charteret om de grundlæggende rettigheder, overtrædes. På den anden side bør det fastlægges, hvilke foranstaltninger der træffes inden for en periode på et år for at sikre overholdelsen af de grundlæggende rettigheder⁽¹³⁾.

5.4 Udvalget for Social Beskyttelse og Kommissionen fremsætter en fælles kritik af det forhold, at det hidtil kun er få medlemsstater, der har gennemført en analyse af de sociale virkninger af budgetkonsolideringsforanstaltningerne⁽¹⁴⁾.

5.5 EØSU bekræfter, at der er et påtrængende behov for at vurdere de sociale konsekvenser af de nye bestemmelser om økonomisk styring. EU har forpligtet sig til at fremme den sociale inklusion og ikke kun kædet dette sammen med kvantitative mål, men også kvalitativt knæsat dette i traktaten i form af grundlæggende sociale rettigheder. Dette har umiddelbare konsekvenser for borgernes livskvalitet, og konsekvensanalyserne skal tage hensyn hertil og gøre rede herfor. Kun i

⁽¹¹⁾ EØSU-udtalelse om "Styrkelse af samhörigheden og samordningen i EU på det sociale område", EUT C 24 af 28.1.2012, s. 29.

⁽¹²⁾ Ibid.

⁽¹³⁾ EØSU-udtalelse om "Strategi om chartret om grundlæggende rettigheder", EUT C 376 af 22.12.2011, s. 74.

⁽¹⁴⁾ Jf. fodnote 9.

spredte tilfælde er der blevet gennemført konsekvensanalyser af lovforslag, og de sociale følger har ofte kun spillet en mindre rolle, hvortil kommer, at der i mange tilfælde ikke er blevet taget hensyn til resultaterne⁽¹⁵⁾.

6. Europa har brug for en social investeringspagt

6.1 På baggrund af de i deres form og indhold hidtil usete direkte og indirekte indgreb i sociale rettigheder, strukturer og landvindinger er der behov for et omfattende koncept, som med udgangspunkt i grundige og uafhængige sociale konsekvensanalyser knytter følgende elementer tættere til hinanden:

6.1.1 Rettidig og omfattende inddragelse af arbejdsmarkedets parter i samtlige foranstaltninger

6.1.1.1 Alle hidtil truffe og i fremtiden planlagte foranstaltninger bør kun vedtages efter bred inddragelse af arbejdsmarkedets parter. Dette følger ikke mindst af EUF-traktatens artikel 152. Det gælder navnlig besparelsesmål, der erklæres som værende af rent økonomisk eller budgetmæssig karakter, og som sigter mod forringelser på det sociale område. Som eksempel kan der peges på nedsættelsen af EU's taskforce for Grækenland. Derudover bør sociale organisationer og ngo'er inddrages rettidigt og bredt i alle foranstaltninger.

6.1.2 "Social investeringspagt"

6.1.2.1 Principielt mener EØSU, at man ikke kan spare sig ud af en krise på linje med den i Grækenland – her hjælper kun vækst. Som led i den økonomiske styring foreslår EØSU derfor at foretage holdbare investeringer i kvalifikationer, infrastruktur og produkter og fremme investeringer i socialøkonomi, socialt iværksætteri og sociale tjenesteydelser⁽¹⁶⁾.

6.1.2.2 Dette skal ske i kraft af en social investeringspagt. EØSU tilslutter sig derfor Frank Vandenbroucke, Anton Heme-rijck og Bruno Paliers opfordring hertil. De mener, at hovedopgaven består i både i medlemsstaterne og på EU-niveau at sikre, at langsigtede sociale investeringer og kortfristede budgetkonsolideringsforanstaltninger støtter op om hinanden. Rammerne herfor kan skabes via Europa 2020-strategiens målsætninger. Forudsætningen er, at EU's sociale investeringspagt forankres i en vækstorienteret budgetpolitik og i de finansielle bestemmelser. Dette indebærer, at den nye makroøkonomiske og budgetpolitiske overvågning skal ledsages af en social investeringspagt⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Iht. EAPN, 2011.

⁽¹⁶⁾ Socialt iværksætteri er et centralt element i den europæiske sociale model. EØSU støtter Kommissionens lancering af en politisk ramme og handlingsplan til fremme af socialt iværksætteri i Europa og fremhæver betydningen af tiltagenes fulde gennemførelse på såvel EU- som nationalt plan. EØSU-udtalelse om Socialt iværksætteri og socialt iværksætteri, EUT C 24 af 28.1.2012, s.1.

⁽¹⁷⁾ Vandenbroucke, Frank, et al., The EU needs a social investment pact, OSE No 5, 2011, S. 5.

EØSU er stærkt bekymret over de sociale følger navnlig af nedskæringer af de små pensioner som led i kriseforanstaltningerne. Udvalget skal igen henstille, at Kommissionen tager initiativ til at fastsætte en fælles EU-definition af, hvad en passende pension er ⁽¹⁸⁾.

6.1.3 Nye indtægtskilder til gavn for de offentlige budgetter

6.1.3.1 De offentlige budgetter vil ikke kunne finansiere alt fra bankredninger over stigende sociale udgifter til innovative investeringer og erhvervsfremme. Det er uomgængeligt, at staten må finde nye indtægtskilder. Dette skal imidlertid ske samtidig med, at der sikres større effektivitet og målrettedhed i de offentlige udgifter. EØSU har den opfattelse, at det er nødvendigt at styrke medlemsstaternes skattegrundlag, bl.a. ved at opkræve en afgift på finansielle transaktioner, lukke skatteoaser, sætte en stopper for kapløbet om at give de største skattelettelser og iværksætte foranstaltninger til bekæmpelse af skattesvig. Samtidig skal der sættes langt mere fokus på investeringernes kvalitet, når alle medlemsstater forpligter sig til at foretage sociale investeringer og konsolidere de offentlige budgetter via vækst og reformer. Det vil derudover være passende at give sig i kast med en generel nytænkning af hele skattesystemet, og i den forbindelse se nærmere på spørgsmålet om bidragene fra forskellige former for indtægter og former ⁽¹⁹⁾.

6.1.4 En "social redningsfond" via ligeværdig social governance

6.1.4.1 Uden en "social redningsfond" (Jean-Claude Juncker) er EU's arkitektur ufuldstændig, og udviklingen i Europa ruller tilbage. EU ville blive degraderet til en Union, der kun handler om økonomi og budgetter, og fjerne sig langt fra den sociale markedsøkonomi, som er dens grundlag. Dette advarer EØSU kraftigt imod.

6.1.4.2 EØSU går ind for ansvarlig statslig styring på det økonomiske og sociale område (*economic and social governance*). Konsolideringen på kort sigt skal i langt højere grad kædes

sammen med målsætningerne i Europa 2020-strategien om at opnå en styrkelse af den intelligente vækst, den sociale samhørighed og den sociale inklusion.

6.1.4.3 EU skal fortsat sikre, at alle foranstaltninger på det økonomiske og finanspolitiske område nøje overholder de sociale målsætninger i primærretten og de sociale grundrettigheder, herunder navnlig retten til kollektive overenskomstforhandlinger og strejkeretten, og at de rettigheder, der er opnået på det sociale område, ikke forringes.

6.1.5 Indkaldelse af et konvent med det formål at finde et koncept, der sikrer sociale fremskridt i forbindelse med de forestående traktatændringer

6.1.5.1 EØSU henstiller kraftigt, at der indkaldes et konvent. På baggrund af de omfattende traktatændringer, der er på dagsordenen nu, er der behov både for bred debat og demokratisk legitimitet. Ligesom i forbindelse med det sidste konvent skal både de nationale parlamenter, Europa-Parlamentet, arbejdsmarkedsparterne og EØSU deltage. I forhold til midtvejsrapporten og køreplanen bør det sikres, at traktatændringerne ledsages af ligeværdige sociale bestemmelser, og at resultatet indgår i den rapport om gennemførelsen af de vedtagne foranstaltninger, der foreslås offentliggjort i marts.

6.1.6 Værn om og fremme af arbejdsmarkedsparternes ret til frie overenskomstforhandlinger

6.1.6.1 EØSU bekræfter sin holdning om, at de forpligtelser, der følger af charteret om de grundlæggende rettigheder, gælder for alle EU's organer og institutioner, hvorfor indgreb i arbejdsmarkedsparternes ret til frie overenskomstforhandlinger er utilstedelige, og Kommissionen er forpligtet til ufortøvet at skride ind mod sådanne indgreb. Den kan under ingen omstændigheder selv rette henstillinger til medlemsstaterne, der indebærer overtrædelser af charteret om de grundlæggende rettigheder. Tværtimod er Kommissionen forpligtet til at gøre alt for ikke blot at værne om, men også fremme de grundlæggende rettigheder. Krisen er en test af, hvor rodfæstede de grundlæggende rettigheder er i Europas politiske kultur ⁽²⁰⁾.

Bruxelles, den 22. februar 2012

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁸⁾ EØSU-udtalelse om "Grøn bog — Sikre, tilstrækkelige og bæredygtige pensionssystemer i Europa", EUT C 84 af 17.3.2011, s. 38.

⁽¹⁹⁾ EØSU-udtalelse om "Beskæftigelsestopmødets resultater", pkt. 3.4.2, EUT C 306 af 16.12.2009, s. 70.

⁽²⁰⁾ Jf. fodnote 13.